

ELS VALORS COM A GUIA PER
ARTICULAR FORMES DE VIDAAngelika Casullera
i Josep M. LozanoProfessors
d'ESADE (URL)

Conviccions i convencions

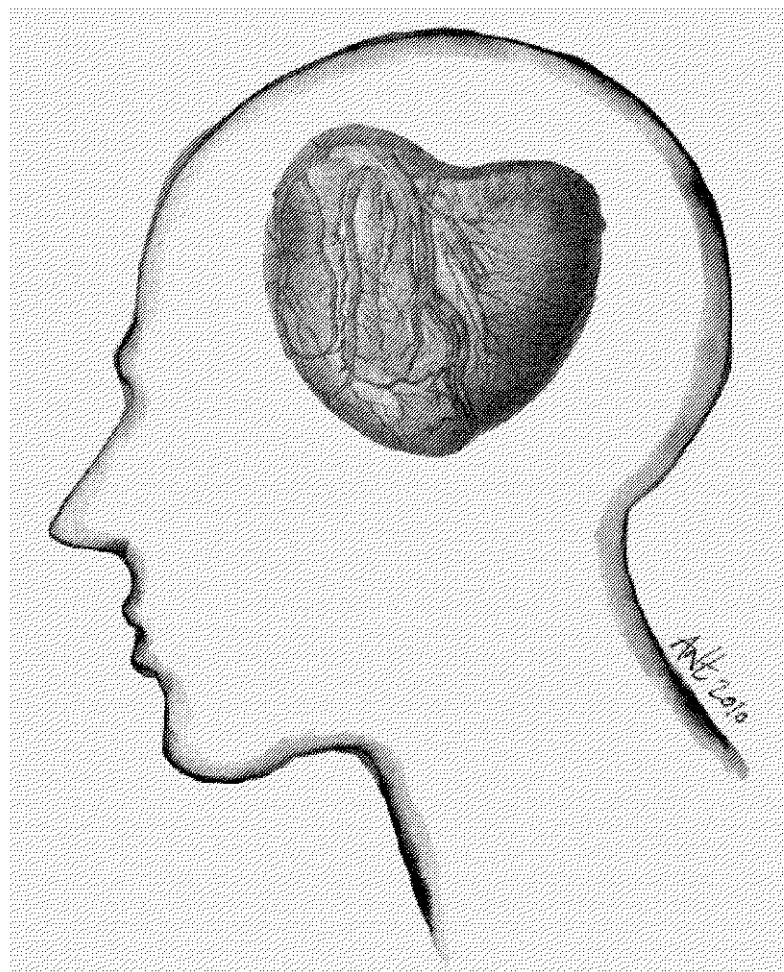
L'acció humana no la podem entendre desvinculada dels valors. Una actuació feta sense criteri valoratiu és una actuació cega, incapaç de donar raó o explicació del seu perquè. De la mateixa manera, no podem separar els valors de les pràctiques ja que els valors sense pràctiques són buits. Si parlem de valors i no ens dirigim a les pràctiques fem moralisme buit, adoctrinament.

SI NO TINC CRITERI VALORATIU se'm fa molt difícil identificar quin és el problema i molt més avaluar-lo. Quan parlem de temes com, per exemple, la bona educació, el que fem és vincular-la amb bones pràctiques, que alhora ens remetent a normes i codis, i aquestes regles de joc, en última instància, apel·len a valors. Diguem-ho a l'inrevés: les conviccions valoratives normalment es materialitzen en normes, que alhora s'encarnen en (bones) pràctiques. Si tallem aquest fil, despullem les convencions i les pràctiques del criteri valoratiu del qual penjen i perdem el sentit profund de les nostres accions. Això els passa sovint als "activistes", que inconscientment han tallat aquest circuit constant que connecta valors i accions.

UNA MALA SOCIETAT és la que accepta normes arbitràries no legitimades en última instància per un bon valor social compartit. Per què no acceptem la tortura o la pederàstia entre les nostres pràctiques? Perquè atempten contra la dignitat de la persona. Si desvinculem una norma de la seva legitimitat moral o professional la fem malbé. Tanmateix, de vegades s'afirma que els que tenen conviccions les volen imposar i que, en la nostra vida en comú, n'hi hauria prou de defensar convencions. Des d'aquesta perspectiva, les normes que establim no tindrien un sentit moral, sinó tan sols una dimensió pràctica.

VAL LA PENA ATURAR-NOS UN MOMENT a comentar aquesta visió. L'error comú de les societats pluralistes i, per extensió, una de les derivades cap a la societat líquida, prové de creure que les conviccions (i els valors) són fixes i inamovibles. Per aquest motiu, les conviccions acabarien afavorint actituds intolerants que s'intentarien imposar no per la via del diàleg sinó per la via coactiva. En canvi, diuen, si baixéssim el llistó i ens dediquéssim a convenir pautes o rutines preestablertes tot seria més fàcil. En l'esperit d'aquesta argumentació hi ha la por —compartida— a creure que amb la discussió i defensa dels valors sovint ens posem tan "fantàstics" que acabem per perdre el món i la realitat de vista.

PER TANT, ES PODRIA CONCLoure que semblaria millor aparcar els valors de cadascú per a altres moments i concentrar-se en un terreny més prosaïc, més quotidià, que requereix només petits acords pràctics: sobre els horaris i la puntualitat, sobre les dietes i el menjar, sobre el tracte als adults, sobre l'ordre i la neteja, etc. Se'ns aconsellaria que si miréssim el costat pràctic de les coses, con-

ANTHONY GARNER

venint normes útils, petites virtuts, llavors tot aniria millor. La part d'encert d'aquesta argumentació és important. No millorarem les nostres vides parlant només de valors i fins i tot hi ha el perill d'empitjorar-les, ja si-

“Les normes també tenen una dimensió moral. Les rutines són enormement efectives però en últim extrem recolzen en un criteri moral”

gui per un xoc de conviccions ja sigui per l'oblit o la desconexió amb la realitat pràctica.

NO OBSTANT AIXÒ, AL NOSTRE PARER, aquesta és una manera incompleta de plantejar el tema. Les normes també tenen una dimensió moral. Les rutines són enormement efectives però en últim extrem recolzen en un criteri moral. Si desvinculem les conviccions de les convencions, per què una convenció ha de ser millor que una altra? Aquí és on hi ha un problema greu. Una convenció no es pot identificar amb una convenció (una mateixa convenció es pot canalitzar de diverses maneres). I una convenció no es pot identificar amb una convenció (tenir conviccions no és ser tossut o rígid). Però, sobretot, hem d'aprendre que una convenció és una guia per indagar i crear formes de vida convencionals més adequades a la realitat social. Per tant, el repte que hi ha al fons es centra a saber com és possible articular les convencions de la nostra vida pública amb conviccions morals en societats pluralistes.